

- 6 'Na het lezen van dit eerste deel van wat De Jongs levenswerk zal worden, verlangt men nog meer naar openheid tegenover de eigentijdse geschiedenis, zoals die bijvoorbeeld in Amerika normaal is. Men verlangt naar een ontsluiting van regeringsarchieven, misschien niet direct maar toch wel na een jaar of vijf, want wat valt er dan nog behalve misschien in het belang van de hoofdrolspelers te verzwijgen? Men verlangt naar een landsbestuur, dat commentatoren niet als horzels en geschiedschrijvers niet als aaseters ziet, en waarin de moed om opening van zaken te geven vereist is bij het spelen van elke publieke rol. Na het verschijnen van dit eerste deel zal het voor regering en parlement nog moeilijker worden dan het al was om zich in het belang van enkele bleke reputaties nog langer tegen de geschiedschrijving van de jaren 1945 tot 1950 te verzetten.'

Niet alleen in commentaren werd licht geworpen op de werkwijze en vrijheid van de auteur; dat gebeurde ook in een aantal vraaggesprekken met dr. L. de Jong. Een voorbeeld daarvan is het interview dat Sytze van der Zee, redacteur van het *Algemeen Handelsblad*, met de schrijver had en dat op 15 februari 1969 werd gepubliceerd. Belangrijke passages daaruit zijn de volgende:

- 6 "Ik heb er geen enkel bezwaar tegen om hier min of meer in het publiek te zeggen, dat er bepaalde elementen in mijn – in sommige opzichten zeer individueel – boek voorkomen, waarmee figuren die tot de kring van het Rijksinstituut behoren, het bepaald niet eens zijn. Zij hebben dan ook het volste recht om in wetenschappelijke tijdschriften of waar dan ook, van een andere visie – bijvoorbeeld op het economisch beleid van de regering Colijn – blijk te geven. Daartegen zal ik geen enkel bezwaar hebben."

Op trage en docerende toon verstrekt dr. Lou de Jong (54), directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, deze mededeling. Een paar dagen na het officieel verschijnen van het eerste deel van het omvangrijke geschiedwerk *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog, Voorspel*. Hij is niet ontevreden, de kranterecensies zijn goed geweest; de epitheta schommelden tussen "magistraal" en "monumentaal". [...]

Aan het begin van het gesprek beslist dr. L. de Jong – officieel professor, maar deze titel niet hanterend, omdat "dat te veel afstand scheidt" – dat het zal gaan over zijn geschiedschrijving en zijn werksysteem, omdat hij het gesprek "niet in het persoonlijke" wil trekken. Dat gebeurt dan ook niet; aanvankelijk. [...]

Is een auteur verplicht om, eventueel in bepaalde gevallen, rekening te houden met die bezwaren? Dr. De Jong (voor de zoveelste keer zijn pijp stoppend en aanstekend):

"Daar ben ik volledig vrij in. Verplichtingen bestaan er niet en ik geloof ook niet dat een verplichting door een historicus in ons deel van de wereld aanvaard zou worden. Je mag niets schrijven wat tegen je wetenschappelijke geweten ingaat. Je mag ook niets weglaten in omstandigheden, waarin het